
Fastelavn 1925 V

En prædiken af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Fastelavn 1925 V	4
Fastelavn	4
Metadata om værket	4
Metadata om værket	4

Fastelavn 1925 V

Fastelavn

Prædikedag Fastelavn

Prædikedato 22. februar 1925

Prædiketekst Matthæus 3,13-17

Prædiken ID P220225-01

Kilde KMF-nr. 14.18.04. Trykt under titlen 'Hver, som han kan det for Guds Ansigt' 02/03-1925 Ring. A. Dagbl.

Fastelavn 1925 V

Det begyndte med, at Pastor Rørdam maatte erklære, at hans historiske og filosofiske Undersøgelser og vel ogsaa hans religiøse Erfaringer havde ført ham dertil, at han nu ikke længere kunde opfatte Jesu overnaturlige Undfangelse bogstaveligt. Trosbekendelsens "Guds enbaarne Søn, Vor Herre, undfangen ved den hellig Aand, født af Jomfru Marie" maatte altsaa for Fremtiden af ham tages som et vagt Udsagn for, at Jesus Kristus var Guds Søn, lige som vi andre er Guds Børn, blot i enestaaende Grad, i overordentlig Forstand, han var mageløs inden for Menneskeslægten, idet denne i ham havde drevet det til det fuldkomne. Brutalt sagt: at Josef var Jesu Far.

Men denne Opfattelse af *Ordene* blev saa forekastet Pastor Rørdam. Saa mange Gange fik han fra anden Side at vide, at han stod jo ved Døbefonten og sagde noget, han ikke selv troede paa, at han var uredelig, saa, at han blev ked af det, og — for at slippe for denne idelige Anklage — forsøgte med et nyt Ritual, der adskiller sig fra det gamle ved i Stedet for Tilspørgslen til Barnet om hvert Trosled at begynde saadan Lad os, hver som bare kan det for Guds Ansigt, bekende vor kristne Tro. Og efter Trosbekendelsen spørger saadan: Vil du døbes til, hvad Gud skænker et Menneske i denne Tro? Kirkeministeren forbød ham at anvende dette Særritual, og, da han gjorde det alligevel, excluderede han ham, ikke af Kristendommen, men af Folkekirken.

Der kan nu stilles nogle Spørgsmaal som

Er Pastor Rørdams Daabsform nødvendig? Hvis ikke, er den da rimelig. Hvis ikke, er den da forsvarlig?

Pastor Rørdam selv vil vel sige Ja til det første, og dermed falder de to andre Spørgsmaal bort. Men i saa Fald, nødvendig over for hvem? Over for Børnene kan det dog vel ikke være. De Børn, der døbes med vor Daab, med Folkekirkens almindelige Daab, er dog vel ikke ugyldigt døbt? Nej, det mener Paster Rørdam heller ikke. Han er ikke Fanatiker, heller ikke Religionsstifter — han vil aldrig hævde, at hans Daabsform er den eneste, der gør en gyldig Daab. For Børnenes Skyld kunde han altsaa rolig fortsætte med det sædv. — for Børnenes Skyld er det nye ikke nødv. For hvis da? For Guds eller for Rørdams egen eller for Folkekirkens? Jeg tænker, han vil tænke sig om og svare: for alle tre's; ell. rettere: det kommer ud paa eet.

Meningen maa være denne: Jeg, Rørdam, tror ikke paa den bogstavelige Betydning af nogle af Trosbekendelsens Ord — den, der bærer Barnet maaske heller ikke — det er da uredeligt af os at staa og forlange og bekræfte noget, som vi selv ikke tror paa. Men hverken jeg selv eller Gud eller Folkekirken er tjent med Uredelighed, tilmed i Lysten sat og varig Uredelighed; derfor laver vi det om.

Men dette Ræsonnement fra Rørdams Side er det mig umuligt at billige. Hvad er Daaben? Er det blot noget, vi laver? eller er det noget, Gud laver?

Det er gammel kristen Tro, at i Daaben er det Gud selv, der fungerer. Han tager et Menn. ind i sit Rige, lukker Evighedshaven op for en Sjæl. Nu siger En: Maaden, han gør det paa, er ved Vandet og Ordet — ikke ved det døbende Menneske. Vi kan stole fuldt ud paa vor Daab d.v.s. det er ligegyldigt med, hvad det er for et Menn., og hvordan det Menn. er, der har døbt os, thi var det ikke ligegyldigt, da kunde vi ikke stole paa vor Daab; thi man kan ikke se nogetsomhelst Menn. længere end til Tænderne. Det kan siges saa skarpt som muligt saadan: Om det saa var Judas Iskariotes, der døbtte et Barn med Ordet og Vandet,

og Kaiphas, der stod Fadder, saa var det Barn rigtigt og kristeligt døbt og behøvede aldrig at tvivle. Derfor er det urigtigt af Pastor Rørdam at tale om Uredelighed; selv om han selv tvivler ved Døbefonten, og ved Gudmoderen ogsaa, saa er dog selve Daaben — i Kraft af Ordet og Vandet — redelig nok.

Men hertil siger en anden: Nej, saadan en Mekanisme er daaben ikke; saa var det jo det sikreste at øse Vand tre Gange over Barnets Hovede og lade en Grammofon sige Ordene; saa kunde man da stole paa, det var de rigtige Ord, der sagdes paa den rigtige Maade; man kunde jo f. Ex. have ladet Biskoppene billige Pladen først. Nej, man skal ikke døbes med Vand og Ord, men med Vand og *Aand*; Ordene siger altsaa ikke saa meget. Er Pastor Rørdam derfor forvisset om, at han staar og døber Barnet med den sande Kristenaand baade i sig og Moderen og maaske ogsaa Fadderne, ja, i hele Menigheden — jo flere, jo bedre — ja, da er Daaben fuldhed gyldig, selv om Ordene ikke helt dækker Aandens Indhold. Og har han forinden sagt, at saadan staar han i det, da er hans Stilling og ogsaa hans Daab ulasteligt redelig tro *Jeg* vil ikke paa dette Sted tage Stilling til nogen af disse 2 Ræsonnementer, men de fører jo begge til, at Indførelsen af det nye Ritual er unødvendigt.

Er det da rimeligt? Nej, det er ikke rimeligt. Jeg vil endda bruge stærkere Udtryk: Pastor Rørdams Ritual er et Tilbageskridt i den religiøse Aandsudvikling og en Fornærmelse imod mange af hans Embedsbrødre. — Det er et Tilbageskridt, fordi det er en Indrømmelse til dem, der har anfaldet ham for Uredelighed — det er en Slaaen af paa den frie, aandelige Opfattelse og Tilegnelse af Ordet — det er en Gaaen paa Akkord med dem, der altid klynger sig til Bogstaverne og den massive Betydning af Ordene. Jeg skal søge at godtgøre dette: Den Tidsalder, vi kalder Ortodoxiens, gik ud fra, at alt i Bibelen og alt i de Skrifter, der er vor Kirkes Grundlov, Symbolerne var evigt gyldigt og bogstaveligt sandt: man opførte en vild Jagt efter Meninger, og man kunde næppe finde Ord nok for præcis at dække en Mening for at se, om nu den og den i sine Udtalelser var i Overensstemmelse med det og det Ord i Skriften og af Luther. Det var den samme Tidsalder, der brændte Hexe. Begge Dele er vi ved at komme bort fra. Vi har jo nemlig gjort den Iagttagelse, at Ordene aldrig helt dækker en Mening. Endvidere, at alle Menn. er forskelligt indrettede, saa nogle i Følge Anlæg og Natur og Paavirkninger nødes til at mene eet om en Sag og andre til noget andet. Hvem der har Ret, er svært at sige — stundom har maaske ingen Ret — og stundom var de maaske enige, hvis de blot kunde udtrykke sig helt klart. Ud af denne Indsigt er der saa kommen hos alvorlige Menn. for det første en Trang til at undgaa Ordstrid, der for det meste er gold, og hellere arbejde paa Enighed og især i Enighed, og for det andet en stor Sky for at stemple nogen som Kættere. Man indrømmede altsaa, at den bogstavelige Betydn. af et Udtryk er svær at

finde, stundom umulig at fastholde, ja, stundom forskyder et Ord sig i sin Betydning; man beholder det, dels, fordi det er ærværdigt, dels fordi det er tilvant, dels fordi man jo lige saa godt kan beholde det Ord og have forskellige Meninger om som lave et nyt og saa lægge forskellige Ting i — naar vi f. Ex. siger: Vor Fader, du, som er i Himlen, saa har de vel ved Himlen engang tænkt paa det oppe over Skyerne; hvorfor skulde vi nu lave et nyt Ord, fordi vi ved, at den Himmel deroppe er noget andet end det Aanderige, hvor Gud troner? Vi siger, Verden skabtes paa 6 Dage, men mange af os kan ikke længere tænke paa 6x24 Timer ved det, men tager det blot som et Udtryk for uendelig lang Tid. Og man mindes med Gru det fode: den halve Verden sover, fordi de jo vaagede i Amerika. Ingen bedre end selveste Borgbjerg har været inde paa det: vi siger jo, Solen staar op og gaar ned, skønt det er Jorden, der bevæger sig.

Det maa da antages at være almindelig bekendt, at Kirkens Aand efterhaanden har befriet sig for Udvortesheden og Bogstavtrældommen, saa den nu kan læse sine Skriftsteder aandelig taget og frit set. Brutalt sagt: saadan at vi siget et, naar vi mener noget andet; d.v.s. det er kendt, at Forholdet er saadan, og deri ligger da netop, at det ikke er uredeligt. Vi bruger de gamle betegnelser, men lægger Tidens nye Indhold i dem. Og det er saadan, det skal være. De gamle Betegnelser maa vi ikke slippe; for de udgør Kirkens Samhørighed gennem alle Tider — det er de fornemme gamle Kalke, hvori Kirken har skænket og skænker og vil skænke sin Vin, saa alle strax kan se, at *det* er Kirkevin, men det nye, det til vor Tænkeart og vor Tidpassede Indhold det er Vinen, der skænkes i dem, hver gang den anden er opbrugt ell. for gammel. Hvorfor skulde jeg staa og prædike mod Slaveriet, da det jo er ophævet for Aarhundreder siden? hvorfor skal jeg staa og prædike om Treenigheden, hvis intet Menn. faar et Gran derudaf? Nej, vi holder de gl. Betegn., men kommer det nye Indhold i dem, vi bruger de tilvante Begreber, men forholder os kristeligt frit over for dem. Vi gør det, og vi siger, vi gør det. Og derfor er vi redelige. Men vi bliver ikke ved med at sige det hver Gang, i hvert Tilfælde; for saa var vi aandløse; saa blev vi hængende i Bogstavtrældommen. Men det er just det, Pastor Rørdam gør.

“Lad os bekende, hver som kan det”, siger han; men det er netop den sig i Bogstaver hængende Aand: nu tager jeg alle Udtrykkene ganske bogstaveligt, og saa er der maaske et Par af dem, jeg tager lidt Forbehold over for. Hvad skal det dog til at hænge sig i Ord! Jeg har hadet det alle Dage, dette teologiske Studium, hvor hvert Ord i det nye Testamente blev taget op til Behandling og endevendt og belyst fra alle Sider og fik trukket alle Meninger ud af sig, saa der til sidst ingen Mening var i det ogsaa enhver Antydning af Syn og Aand i det var dræbt og kvalt og saa der kunde skrives tykke og plagsomme Bøger over det og laves Diskussioner og Doktordisputatser og Strid og Fjendskabelser og Udstødelser af Kirker og Afskedigelser fra Embeder — jeg har hadet

det. “Lad os bekende, hver som vi kan det” — ja, selvfølgelig! hvordan i Alverden skulde et Menn. kunne sige noget anderledes, end han kan det? Er det Meningen, at Pastor Rørdam derved vil holde sig mere redelig end alle de andre, der ser lignende selvstændigt og frit og aandeligt paa mange Ting og dog bruger de gamle Ritualer og Symboler og Ord, da er det en Fornærmelse mod os Præster; thi skulde Præsteløfteeden, vi har aflagt, overholdes bogstaveligt, saa der skulde prædikes nøje efter *Bogstaven* i de Skrifter, vi har svoret paa, da er samtlige Landets gejstlige Menedere eller Umennesker. Men vi bryder os virkelig ikke om Menederne, fordi vi i de gamle Symboler kun ser Udviklingsstadier i den Kirkes Liv, vi tjener, og har aflagt Ed paa at lære efter disse Skrifter d.v.s. edeligt har vedkendt os disse Skrifter som Udviklingsstadier for den Kirke, vi tjener nu paa dette Udviklingsstadium, og som Fremtidens Slægter vil tjene paa nye og andre Udviklingsstadier.

Men Pastor Rørdam er foruden en god Kristen ogsaa Teolog; jeg siger ikke god Teolog; for saa slem er han ikke, men det er allerede galt nok med daarlig Teolog; han skal hænge sig i Bogstaverne, han har ikke Aanden og Udsynet, han maa spørge: hvad er dette Ords bogstavelige Betydning? naa, den er *det*? Ja, saa maa jeg visst hellere tage Forbehold. Er en ung Mand forelsket i en ung Pige, og er han et lyrisk Gemyt, saa maatte han, hvis han var af Pastor Rørdams Støbning, tilføje, hvis han vilde kalde hende “Min Due! — Men du har ganske visst ikke Fjer paa.”

Pastor Rørdam skulde aldrig have ladet sig skræmme af, at de raabte “uredelig” efter ham. Det, at han har ladet sig skræmme, er et Fald, en Tilbagegang og en Fornærmelse. Saaledes finder jeg hverken hans Daabsform nødvendig ell. rimelig. Tværtimod; meget unødvendig og højst urimelig. Men er den da forsvarlig?

Lad mig komme med en Bekendelse af mit meget radikale Syn paa Sakramenterne:

I Sakramenterne sker det uudsigelige med og for Menn. *Hvad* der sker i Daaben, hvad i Nadveren, ved ingen, kan ingen sige, saadan som det altid er, naar Forening med Guddommen indtræffer, naar Guden og Menn. mødes, naar Miraklet sker. Naar vi derfor lader dette ledsage af Ord, saa kan jeg ikke se mere i det end en Skik; at det kan faa svimlende Betydning, *hvilke* Ord der bruges om det uudsigelige og ved det uudsigelige, kan jeg ikke forstaa. Og ligesaa lidt, at Gud skulde være særlig interesseret i, at det bliver

netop det og det Ord. Og ud fra denne Tankegang finder jeg Pastor Rørdams Daabspraxis fuldtud kristelig. Jeg vilde ikke kunne betænke mig paa at konfirmere Børn, der er døbt af Pastor Rørdam. Om hans Daab derimod er folkekirkelig forsvarlig, ja, det ved jeg ikke, og det synes jeg visstnok, at Folkekirkens Bestyrelse, d.e. Kirkeministeren, er nærmest til at tage Bestemmelse om. Saadant *maa* blive et Skøn. *Han* har nu skønnet, at den ikke var det. Man kan glæde sig over det, man kan beklage det, men eet kan man ikke, og derfor gør man det, man kan ikke falde over nogen med forbitrede Ord for et Skøns Skyld, især naar der er skønnet i bedste Mening. Og det tror jeg — saa ufatteligt det end lyder — at denne socialdemokratiske Kristne har.

Jeg er 27 Aar; jeg kan ikke love for, at jeg staar ved disse Meninger mit hele Liv; men jeg syntes, jeg skyldte jer en Redegørelse for Ryslingesagen og ogsaa at sige jer mine Meninger om den nu. Det har jeg gjort. Lad os bede.

Jeg udgiver ikke dette Standpunkt for at være det eneste rigtige. Ethvert menn. Standpunkt er forkert. Men jeg fremsætter det, om jeg muligvis ved dette kunde hjælpe nogen til at klare dem deres eget. Selv at skønne det er Luthers store Tanke, hvor *det* sker bliver der Splid og Uro d.e. Bevægelse — Bevægelse er et Tegn paa Liv og Levedygtighed. Ære være derfor Spliden, der vil noget.